עין משפט נר מצוה

א א [מיי' פי"ז מהל' מאכלות אסורות הל' ט יב טוש"ע יו"ד סי' קיב סעיף א]:
קכח ב מיי' פי"א מהל' מאכלות אסורות הלכה ג סמג לאוין קמח טוש"ע יו"ד סי' קכג סעיף א:
קכט ג ד ה מיי' פי"ב מהלכות איסורי ביאה הלכה א ב סמג לאוין קיב טור ש"ע אה"ע סי' טז סעיף א:
קל ו ז מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעי' ב [וש"ע ח"מ סי' תכה סעיף ד בהגה]:
קלא ח מיי' שם הלכה ב טוש"ע שם סעי' א:
קלב ט י מיי' שם פכ"ב הלכה א סמג לאוין קכו טוש"ע אה"ע סי' כב סעיף א [וברב אלפס קדושין פ"ד ד' רמג.]:
קלג כ ל מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעי' ב:
קלד מ מיי' שם פ"ד הלכה ד ופ"א מהלכות טומאת מת הלכה י"ד ופ"ב מהל' משכב ומושב הלכה י:
קלה נ מיי' פ"ב מהל' משכב ומושב הל' י:

[1]במארה אתם נארים ואותי אתם קובעים הגוי כולו אי איכא גוי כולו אין אי לא לא גופא [א]אמר באלי אמר אבימי נותאה משמיה דרב פיתן ושמנן יינן ובנותיהן כולן משמונה עשר דבר הן בנותיהן מאי היא אמר רב נחמן בר יצחק גזרו על בנותיהן נידות מעריסותן וגניבא משמיה דרב אמר כולן משום עבודת כוכבים גזרו בהן דכי אתא [ב]רב אחא בר אדא א"ר יצחק גזרו על פיתן משום שמנן מאי אולמיה דשמן מפת אלא על [א]פיתן ושמנן משום יינן [ג]ועל יינן משום בנותיהן ועל בנותיהן משום דבר אחר ועל דבר אחר משום ד"א בנותיהן דאורייתא היא דכתיב [2]לא תתחתן בם דאורייתא ז' אומות אבל שאר עובדי כוכבים לא ואתו אינהו וגזור אפילו דשאר עובדי כוכבים ולר"ש בן יוחי דאמר [3]כי יסיר את בנך מאחרי [ג]לרבות כל המסירות מאי איכא למימר אלא דאורייתא [ד]אישות דרך חתנות ואתו אינהו גזור אפילו דרך זנות [ה]זנות נמי בבית דינו של שם גזרו דכתיב [4]ויאמר יהודה הוציאוה ותשרף אלא דאורייתא עובד כוכבים הבא על בת ישראל דמשכה בתריה אבל ישראל הבא על העובדת כוכבים לא ואתו אינהו גזור אפי' ישראל הבא על העובדת כוכבים ישראל הבא על העובדת כוכבים הלכה למשה מסיני היא [ד]דאמר מר [ו]הבועל ארמית קנאין פוגעין בו [ה](א"ל) דאורייתא [ז]בפרהסיא וכמעשה שהיה ואתו אינהו גזור אפילו בצינעא בצינעא נמי בית דינו של חשמונאי גזרו [דכי אתא רב דימי אמר ב"ד של חשמונאי גזרו] ישראל הבא על העובדת כוכבים חייב משום נשג"א [ו]כי אתא רבין אמר משום [ח]נשג"ז כי גזרו בית דינו של חשמונאי ביאה אבל ייחוד לא ואתו אינהו גזור אפי' ייחוד ייחוד נמי בית דינו של דוד גזרו [ז]דאמר רב יהודה באותה שעה גזרו על ייחוד אמרי התם ייחוד דבת ישראל אבל ייחוד דעובדת כוכבים לא ואתו אינהו גזרו אפי' אייחוד דעובדת כוכבים ייחוד דבת ישראל דאורייתא היא [ח]דאמר ר' יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק רמז לייחוד מן התורה מנין שנאמר [5]כי יסיתך אחיך בן אמך וכי בן אם מסית בן אב אינו מסית אלא [ט]בן מתייחד עם אמו [י]ואין אחר מתייחד עם כל עריות שבתורה ייחוד דאורייתא דאשת איש ואתא דוד וגזר [כ]אפי' אייחוד דפנויה [ל]ואתו תלמידי בית שמאי ובית הלל גזור אפי' אייחוד דעובדת כוכבים מאי על ד"א משום ד"א אמר רב נחמן בר יצחק [ט][מ]גזרו על תינוק עובד כוכבים שיטמא בזיבה שלא יהא תינוק ישראל רגיל אצלו במשכב זכור דא"ר זירא צער גדול היה לי אצל ר' אסי ור' אסי אצל ר' יוחנן ור' יוחנן אצל ר' ינאי ור' ינאי אצל רבי נתן בן עמרם ור"נ בן עמרם אצל רבי תינוק עובד כוכבים מאימתי מטמא בזיבה ואמר לי בן יומו וכשבאתי אצל ר' חייא אמר לי [נ]בן ט' שנים ויום אחד וכשבאתי והרציתי דברי לפני רבי אמר לי הנח דברי ואחוז דברי רבי חייא דאמר תינוק עובד כוכבים אימתי מטמא בזיבה בן תשע שנים ויום אחד

הואיל

במארה אתם נארים. אתם מקבלים עליכם גזירה במארה ובקללה ונאסר עליכם ואח"כ אותי אתם קובעים גוזלים שאתם נהגים שוב מן הארורים: **מעריסתן.** מקטנותן שהן שוכבות בעריסה שקורין בריי"ן: **משום יינן.** שהיין בוער בו ומביאו לידי בנותיהן: **ובנותיהן אסורין משום דבר אחר.** עבודת אלילים: **ועל דבר אחר.** שלא הוזכר כאן גזרו משום דבר אחר ולא משום עבודת אלילים. לקמן מפרש לה: **קנאים.** בני אדם המקנאין קנאתו של מקום לנקום נקמותיו: **פוגעין בו.** בשעת בעילה לפי שאינו במיתת ב"ד וכמעשה שהיה דזמרי וכזבי: **נשג"א.** גזרו עליהן משום נדה דרבנן ואע"ג דעובדת כוכבים אין דמה מטמאה מן התורה שהרי היא כבהמה חכמים גזרו עליה ומשום שפחה ומשום עובדת כוכבים י) כאילו מתחתן בה דרך אישות ומשום אשת איש דבעולת בעל יש להן לבני נח דכתיב כ) והיא בעולת בעל וישראל הרגיל בכך הואיל ובא עליה בנדתה אתי למיבעל נמי נדה ישראלית ואתי למינסב שפחה ועבר משום לא יהיה קדש ל) ואתי למנסבה לעובדת כוכבי' ועבר אלא תתחתן ואתי למיבעל אשת איש ישראל: **משום נשג"ז.** נדה שפחה עובדת כוכבים מ) זונה שאם כהן הוא יש כאן משום לאו דזונה ולא לאו ממש אלא גזירה משום זונה ישראלית שנבעלה לאסור לה: **דאורייתא דמייחדא בהדיה כו'** לא גרסי' וה"ג **כי גזור רבנן בית חשמונאי ביאה אבל ייחוד לא כו' ואתו אינהו.** תלמידי שמאי והלל: **כאותה שעה.** מעשה אמנון ותמר. והא דרב יהודה בסנהדרין בפ' כ"ג: **שיטמא בזיבה.** אפי' לא ראה גזרו עליו להיות כזב: **צער גדול היה לי כו'.** כלומר טורח גדול היה לי אלו בשאלה זו ששאלתיה ממנו כמה פעמים ולא היה בידו:

הואיל

אי איכא גוי כולו אין אי לא לא. פי' אינה חלה כשאר גזירות ויכולה להתבטל אף בב"ד קטן מיהו חלה היא לענין שצריכה שוב היתר שהרי שמן נהגו בו איסור עד שבא רבי יהודה והתירו: **גזרו על בנותיהן שיהו נדות מעריסותן.** וגם על בנות כותים גזרו ושתי גזירות הוו ותרוייהו צריכי כמו שפי' בפ"ק דשבת (א) (טז:): **דכתיב לא תתחתן בם.** אסיפא דקרא סמיך דכתיב ובתו לא תקח לבנך דאילו לאו דלא תתחתן איירי בגיורת כדאמרינן בהערל (יבמות עו.) ומי האי גוונא פי' הר"ר אלחנן בפרק הערל (שם עט.) גבי בני שאול שהוקעו דפריך והכתיב לא יומתו אבות על בנים וע"כ *אסיפא דקרא סמיך דכתיב איש בחטאו יומתו אבל רישיה דקרא מוקמי ליה (בסנהדרין דף כז:) בעדות אב על הבן [וע"ע תוס' כתובות כט. סד"ה אלו]: **כי יסיר לרבות כל המסירין.** ע"כ הך דרשא לא קיימא אלא אבתו לא תקח לבנך דסליק מיניה דאילו שאר עובדי כוכבים בגירותן שרו ולר"ש דאסר פי' רשב"ם הך דר"ש ליתא בכולהו תנאי אלא משום דשמעינן ליה לר"ש דדריש טעמא דקרא אם כן כי יסיר קרא יתירא הוא דכי נמי לא כתיב דרשינן האי טעמא מנפשיה [ועי' תוס' קידושין סח: ד"ה הניחא וכו']: **משום נשג"ז.** פירוש כהן הבא עליה חייב משום זונה ומפ' בפ' הנשרפין (סנהדרין דף פב.) ואידך דאמר משום נשג"א קסבר נשייהו לא מפקרי בזנות ומשום הכי לא מחייב משום זונה והקשה הרב רבי משה מפונטויז"ש דאמר הכא בבית דין של חשמונאי גזרו בעובדת כוכבים משום זונה ותנן בפרק הבא (ב) יבמתו (דף סא:) וחכ"א אין זונה אלא גיורת או משוחררת ושנבעלה בעילת זנות וזו היא זונה האמורה בתורה ומפרש טעמא לפי שבאין עליה בנכריותה אלמא בעובד' כוכבים שייך זנות ויש לדחות דהתם בגיורת שאני משום דהשתא היא בת קימה וקיימא באיסור אלא זונה לא יקח (ג) אבל בעובדת כוכבים דלית בה קימה ליה בה משום זונה לא יקח ולא משום חילול זרעו שאינו מתייחס אחריהן אכן קשה דאמרינן פרק כל האסורין (תמורה דף כט: ושם ד"ה ורבא) אמר אביי כהן הבא על העובדת כוכבים (ד)(אפי' א"א) אינו לוקה ורבא אמר לוקה אלמא מדאורייתא הוא מלקי עלה משום זונה ואפילו בעובדת כוכבים ואמר בפרק עשרה יוחסין (קידושין דף עח.) דפליגי רבי אליעזר בן יעקב ור' יהודה ור' יוסי ור' שמעון בגיורת לכהן ואפילו ר' שמעון לא שרי אלא בנתגיירה פחותה מבת ג' שנזרעו בתוליה בישראל אבל בעובדת כוכבים ודאי שייך זונה וי"ל דההיא דרבא דתמורה וכן ההיא דפ' י' יוחסין וההיא דיבמות דמשמע דבעובדת כוכבים שייך זונה (ד) היינו ודאי ליאסר לכהן ואף הכהן לוקה עליה כבעולה ודאי ואביי דפליג ואמר אינו לוקה היינו משום דקסבר דהא דמתסרא עובדת כוכבים זונה לכהן מדאורייתא לאו משום זונה דכתיב בקרא מתסרא אלא מגזרת הכתוב דכתיב בתולה מעמיו ולא גיורת ולאו הבא מכלל עשה ולהכי לא לקי והך גזירה דב"ד של חשמונאי הוי בסתם עובדת כוכבים שאין ידוע לנו שנבעלה דמספיקא לא לקי ואפי' לרבא ומיהו לרבין גזרו חכמים לחייבו משום זונה ולרב דימי נשייהו לא מפקרי הלכך משום זונה לא גזרו ומפ' נמי התם בפ' הנשרפין מ"ד נשג"ז לא אמר נשג"א דאישות ליה להו וק' דהא מרבינן בפ"ק דקידושין (דף כא:) גבי יפת תואר אשת לרבות א"א אלמא איכא בהו אישות וי"ל דודאי עשה מיהא איכא ולכך הוצרך לרבות אשת איש והא דדרשינן בפ' ד' מיתות (סנהדרין דף נב:) אשר ינאף אשת רעהו פרט לאשת אחרים פי' עובד כוכבים אלמא לא שייך בהו אישות כלל היינו לענין חיוב מיתה והא דאמרינן (כריס) [בירושלמי בפ'] אין עומדין י' באו על הזונה ראשון קנאה ואחרים חייבים עליה משום אשת איש הדא אמר בעילה קונה בבני נח היינו דוקא גבי בני נח אבל בישראל אינו חייב בעשה אלא בעולת בעל ואשתו גמורה: **צער גדול היה לי לפני רבי אסי כו'.** מדאמרינן ופלוני אצל פלוני משמע שכולם היו בדור אחד וכולם בימי רבי:

לאמר

רבינו חננאל

במארה אתם נארים ואותי אתם קובעים הגוי כולו. אי איכא הגוי כולו וקא עבר עליה האי גברא אותי אתם קובעים ואי לא לא. גופא אמר באלי (נותאה) [אמר אבימי נותאה] משמיה דרב פתן ושמנן ויינן ובנותיהן כולן מי"ח דבר הן. בנותיהן אמר רב נחמן בר יצחק גזרו על בנותיהן שיהו נדות מעריסותיהן. גניבא משמיה דרב אמר כולהו משום עבודת כוכבים גזור בהו רבנן. גזרו על פתן ושמנן משום יינן. וגזרו על יינן משום ייחוד בנותיהן. אבל חתנות בבנותיהן מדאורייתא הוא דכתיב לא תתחתן בם ואע"ג דהאי קרא מז' אומות הוא. א) דכתיב כי יסיר את בנך מאחרי מרבינן כל המסירות ואפי' דשאר אומות מן התורה. ודרך זנות בית דינו של שם גזרו שנאמר הוציאוה ותשרף. ישראל הבא על העובדת כוכבים הלכה למשה מסיני הוא דתנן הבועל ארמית קנאין פוגעין בו והנ"מ בפרהסיא וכמעשה זמרי. אבל הבא על העובדת כוכבים בצנעא בית דין של חשמונאי גזרו. הבא על העובדת כוכבים חייב משום ב)נשג"א פי' נדה שפחה אשת איש. נשג"ז נדה שפחה עובדת כוכבים זונה. גזרו תלמידי שמאי והלל אפילו ייחוד דעובדת כוכבים פנויה. אבל ייחוד דבת ישראל אם היא אשת איש מן התורה הוא. שנאמר כי יסיתך אחיך בן אמך בן מתייחד עם אמו ואין אחר מתייחד עם שאר כל העריות שבתורה. ייחוד דבת ישראל פנויה בית דינו של דוד גזרו בה. דאמר רבא באותה שעה שבא אמנון על תמר אחותו גזרו על ייחוד דפנויה בת ישראל. וגזרו על ייחוד בנותיהן משום דבר אחר. ג) דאמרינן דבית דינו של חשמונאי גזרו שלא תהיה עובדת כוכבים מיוחדת לו בזנות אתו אינהו גזרו אפילו אקראי בעלמא: ועל דבר אחר משום דבר אחר מאי היא. אמר רב נחמן בר יצחק גזרו על תינוק עובד כוכבים שיהא מטמא בזיבה שלא יהא תינוק ישראל רגיל אצלו במשכב זכור. אסיקנא עובד כוכבים מבן ט' שנים ויום אחד מטמא בזיבה.

מסורת הש"ס

א) שבת יז: ע"ש, ב) [שם], ג) [קדושין סח:], ד) סנהדרין פב., ה) [נ"ל אלא], ו) שם, ז) שם כא. ע"ש, ח) שם: קדושין פ: ע"ש, ט) שבת יז., י) כפ"א: נדה, כ) [בראשית כ], ל) [דברים כג], מ) רש"א מ"ז,

* * *

תורה אור השלם

1. בַּמְּאֵרָה אַתֶּם נֵאָרִים וְאֹתִי אַתֶּם קֹבְעִים הַגּוֹי כֻּלּוֹ: מלאכי ג ט
2. וְלֹא תִתְחַתֵּן בָּם בִּתְּךָ לֹא תִתֵּן לִבְנוֹ וּבִתּוֹ לֹא תִקַּח לִבְנֶךָ: דברים ז ג
3. כִּי יָסִיר אֶת בִּנְךָ מֵאַחֲרַי וְעָבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְחָרָה אַף יְיָ בָּכֶם וְהִשְׁמִידְךָ מַהֵר: דברים ז ד
4. וַיְהִי כְּמִשְׁלֹשׁ חֳדָשִׁים וַיֻּגַּד לִיהוּדָה לֵאמֹר זָנְתָה תָּמָר כַּלָּתֶךָ וְגַם הִנֵּה הָרָה לִזְנוּנִים וַיֹּאמֶר יְהוּדָה הוֹצִיאוּהָ וְתִשָּׂרֵף: בראשית לח כד
5. כִּי יְסִיתְךָ אָחִיךָ בֶן אִמֶּךָ אוֹ בִנְךָ אוֹ בִתְּךָ אוֹ אֵשֶׁת חֵיקֶךָ אוֹ רֵעֲךָ אֲשֶׁר כְּנַפְשְׁךָ בַּסֵּתֶר לֵאמֹר נֵלְכָה וְנַעַבְדָה אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ אַתָּה וַאֲבֹתֶיךָ: דברים יג ז

* * *

גליון הש"ס

תוס' ד"ה דכתיב וכו' **אסיפא דקרא.** עיין קידושין דף סח ע"ב תוס' ד"ה אמר קרא:

* * *

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה גזרו וכו' בפ"ק דשבת. נ"ב בדף ט"ז ע"ב בתוס' ד"ה אף בנות כותים: (ב) ד"ה משום וכו' בפרק הבא על יבמתו וחכ"א: (ג) בא"ד זונה לא יקח ולא יחלל זרעו אבל בעובדת כוכבים דלית בה וכו' מתייחס אחריו אכן: (ד) בא"ד וההיא דיבמות דמשמע דבעובדת כוכבים שייך זונה ליאסר לכהן ואף הכהן לוקה עליה היינו דוקא בבעולה ודאי:

* * *

לעזי רש"י

ברייי"ץ [ברי"ן]. עריסה.

* * *

מוסף רש"י

הבועל ארמית. בת עובד כוכבים, **קנאין פוגעין בו.** כגון אדם כשרין המקנאין קנאתו של מקום פוגעין בו בשעה שרואין את המעשה, אבל לאחר מיכן אין מיתתו מסורה לבית דין, והלכה למשה מסיני הוא, **פוגעין,** ממיתין כמו (מלכים א ב) לך ופגע בו (סנהדרין פא:). **חייב משום נשג"א.** כלומר נענש בה משום כל אלו (שם פב.). **גזרו על ייחוד.** דאשת איש ועל הפנויה (שם כא:). **אלא בן מתייחד עם אמו.** להכי נקט קרא בן אמך לומר שהבן מצוי אצל האם (קדושין פ:). **שיטמא בזיבה.** ואפילו אינו זב (שבת יז:).

א) נראה דל"ל כיון דכתיב כי יסיר וכו'. ב) לכאורה נ"ל נשג"א נדה שפחה עובדת כוכבים אשה ורבין אמר דחייב משום נשג"ז. ג) נראה מזה דרבינו הי' גורס בכאן גי' אחרת ואפשר שזו היא הגי' שכתב רש"י דמייחדא בהדיה לא גרסינן.